

SYD VESTEN

LOKAL- OG SLEKTSHISTORISK MAGASIN FOR ROGALAND

Kr. 30,-

NR. 4 – 2008 – 34. ÅRGANG

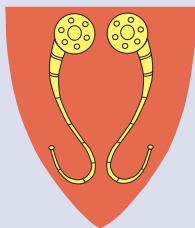
Fra «gjenreisningen» av Domsteinene i Ølbergskogen på Sola, 9. november 2008. Med stor dugnadsinnsats har Sola historielag fått rekonstruert steinene. På bildet ser vi Kåre Myklebust, som har vært ildsjelen for å få tilbake steinene, slik de en gang sto. Foto: Tommy Hansen.

Av innholdet:

- *Dom-steinene på Sola*
- *Et brev fra år 1900*
- *Aktuelle nettsteder*
- *Nye bøker*

God jul!

SYDVESTEN

Lokal- og slektshistorisk
magasin for Rogaland
ISSN 0802-8486

Utgitt av:
Rogaland Historie-
og Ættesogelag

Opplag: 4 200

Adresse:
Bergelandsgt. 30,
4012 Stavanger
Tlf. 51 89 56 36
E-post: histori@online.no
www.rogaland-historie.no

Kontonr.: 3290.52.44581

Daglig leder:
Rigmor Hasle Amundsen

Redaksjon:
Rigmor Hasle Amundsen
(ansv.) tlf. 51 53 53 68
Dagfinn Silgjerd
Tlf. 52 77 88 94
Åse Kristine Kristensen
Tlf. 51 62 12 04
Atle Skarsten
Tlf. 51 69 92 92

Åpningstider:
Man., tirs., tor., fre.
Kl. 9.00-15.00
Ons. 11.00-19.00

Statsarkivets lesesal:
Man., tirs., tors., fre.
Kl. 9.00-15.00
Ons. 9.00-19.00

Neste Sydvesten kommer
uke 11 – 2009.

**Frist for innlevering
til Sydvesten nr. 1/2009
er 1. februar 2009.**

Timeglasset renner ut!

En ting som har slått meg i de siste 2–3 årene, er all krigslitteraturen som er kommet på markedet. En ser det mer og mer, og det er kanskje ikke så rart. Det har tatt mange år for krigsgenerasjonen å legge bak seg fem vanskelige okkupasjonsår.

Det har etter hvert kommet for en dag, i aviser, bøker og magasiner om hendelser og historier om krigen som mange ikke har funnet interessant tidligere, eller det har vært historier som det har vært vanskelig å snakke om.

Stavanger Aftenblad presenterte tidligere i år en serie artikler som satte fokus på den behandlingen «tysker-jentene» og «tysker-barna» fikk i Norge etter krigen. Et vanskelig og sårt tema, der det har kommet mange ukjente og dramatiske historier for en dag.

Og det mangler ikke på lidelser som mange av disse barna har måttet gjennomgå. Etter hvert som årene går ser man ofte annerledes på mange ting, og i dag vil de aller fleste føle avsky over den behandlingen som ble påført mange av disse barna og mødrene deres.

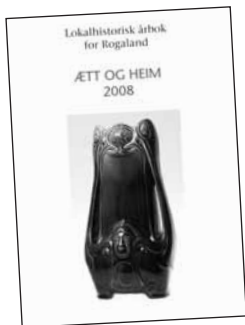
Og hva skjedde med de jentene som ble tvangssendt til et utbommet Tyskland på slutten av krigen? Også dette har i mange år vært en stilltiende gruppe, som sitter inne med mange tragiske skjebner og sterke historier.

63 år er gått siden krigens slutt. Folk var opptatt av gjenoppbyggingen av landet. Bolignøden var stor og mat hadde det vært knapt med for mange, i de fem krigsårene. Jeg er født noen få år etter krigens slutt. Min foreldregenerasjon syntes ikke det var noe stas å minnes okkupasjonsårene. De ville helst glemme. Vonde minner ble fortrengt. Etersom årene har gått har mange sår blitt leget, men minnene forsvinner ikke.

I 2003 ble det arrangert en tur til KZ-leirer i Polen og Tyskland i regi av Sola historielag. Med som reiseleder hadde vi en av de som selv opplevde å være fange i konsentrasjonsleir i Polen. Jeg tror at mange av oss erfarte hvor viktig «førstehånds-informasjonen» var. Å få den selvopplevde historien «på direkten» ble en langt sterkere historie enn den viderefortalte.

Men hvem tar ansvaret for å sikre de fortsatt ukjente historiene fra de gjenlevende? Kjenner du noen som har slike sterke historier å fortelle fra krigen, så er det kanskje du, eller ditt historielag som bør ta ansvar for å gjøre noe med det. Fortsatt sitter det gjenlevende med sterke historier som ennå ikke har blitt fortalt. At tiden er i ferd med å renne ut er ikke så vanskelig å forstå. Det er etter hvert blitt tynt i rekkene for som opplevde krigsårene. Alle har de oppnådd en høy alder. Nå er tiden i ferd med å renne ut. Tiden er meget knapp! Dette er en oppfordring til historielag og enkeltpersoner!

Rigmor

Ætt og heim 2008

Til alle som har abonnement: Gled dere, denne uken er årboken ferdig trykt og innbundet, klar til pakking og utsending. Så nå spørs det bare – hva får du først – *Sydvesten 2008, nr. 4* eller *Ætt og heim 2008*??

Men vi vet og at det er ganske mange av våre medlemmer som **ikke** abonnerer på årboka.

Dere går faktisk glipp av mange flotte slekts- og lokalhistoriske artikler fra hele Rogaland, hvorfor ikke bli abonnent?

Det er bare å ta kontakt med RHÆ, eller ditt lokallag, så blir det ordnet og du får mange koselige lesetimer – og en flott bok!

Eller kjøp den som julepresang til noen av de som «har alt»? Det vil forundre oss om ikke artiklene faller i smak.

Men dere vil vel vite litt mer før det handles?

Bilde av boka kommer nok både på hjemmesiden og i *Sydvesten*, det samme gjør nok prisen. Men vi får jo røpe noe om innholdet:

Fra sør-fylket, har vi 2 artikler, en om 3 fajansekunstnere fra Egersund, og en om Fajanseforeningens feriekoloni, skrevet av John Faltin Hafsø. Der er nok mange som vil kjenne seg igjen her.

Jæren har fått sitt, en stor artikkel om «Sandflukt på Jæren», av Tobias Gudmestad og Alf Tørum. Kjempeinteressant for oss som er vokst opp på den vestlandske prærien.

Stavanger er representert av Jan Berg som skriver om «Sangens fortrefelighet...» det er en virkelig fornøyet historie om mannsang i konflikt med øvrigheten.

Pluss artikkel om kunsthåndverkeren Inger Vaage, skrevet av Jan Gjerde – og med flotte illustrasjoner.

Vi kommer også til Karmøy – og urolighetene i 1801–02, og almuens talsmann Knut Endresen Syre som måtte til København og tale deres sak, spennende artikkel av Finn Endresen.

«Røgvær-ruta og miljøet rundt» er skrevet av Sigmund Kveinen. Denne båten som gikk mellom Gismarvik og Haugesund, vekker nok gamle minner hos mange.

Så får vi årets slektsartikkel, fra Inge Johan Aursland om brukerne på Nodland i Førresfjorden ca. 1590–1750 – med en del helt nye opplysninger.

Til slutt tar Nils Olav Østrem oss med til Skjold, om overgangen til handelsjordbruk og oppblomstring av meierier i distriktet.

Gled dere, vi i redaksjonen har alle kost oss med artiklene!

*Redaksjonskomiteen
v/Turid, Jørg Eirik, Olav og John*

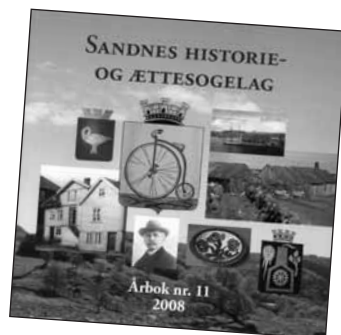
Sandnes historie- og ættesogelag: Årbok nr. 11 – 2008

Sandnes historie- og ættesogelag kan igjen tilby en bok på 220 sider og med 160 bilder. Som tidligere spenner stoffet tidsmessig over flere hundre år, fra 1700-tallet og fram til vår egen tid. For mange vil sikkert artikkelen om hvordan Sandnes fikk sitt byvåpen ha spesiell interesse. Av mange hundre forslag som kom inn i konkurransene som ble avholdt, har forfatteren valgt ut over 50 forslag, i farger, og mange av dem er fra kjente personer i distriktet.

Og hvem visste at Sandnes har hatt en orgelfabrikk?

Ellers viser innholdet et bredt spekter av ulike tema.

Selges på lagskontoret. Pris kr. 150,-

DOMSTEINANE

ET MANGE HUNDRE ÅRS MYSTERIUM ER ENDELIG GJENREIST

AV TOR ERIK HANSEN, SOLA HISTORIELAG

Vi har fått det til, en vanskelig og sjelden oppgave for et historielag. Domsteinane på Domsheio, som jærdikteren Theodor Dahl beskrev dem, er gjenoppbygd. Ja Theodor Dahl kritiserte oss lokale innbyggere i 1942, i boken «Jærens Himmel», under overskriften: *Det suser fortid over Domshei. Slik skrev han: Domshei-tingkretsen er ødet. Den er ikke mer. Bare et minne nå. Og det var bygdens egne folk som tilintetgjorde den. Men lite visste han at med et aktivt historielag, 66 år senere, så har bygdens egne folk gjort opp for seg.*

Theodor Dahl er ikke den eneste som ønsket at denne mystiske steinsirkelen ble gjenoppbygd. I 1955 blir misjonsprest og senere biskop og historiker Fridtjof Birkeli intervjuet i avisen Stavangeren om Domsteinane og han legger sin teori om hva ringen er brukt til. På slutten av artikkelen kommer han med hjertesukk og ønske om at steinringen må komme fram i dagen igjen. Han nevner også at opp gjennom årene har dette fornminnet hatt besøk av flere utenlandske arkeologer, noe som også Theodor Dahl nevner. Disse Domsteinene som ingen har sett komplett siden 1745 har tiltrukket mange, hvorfor. Svaret er sandflukt. For som på flere steder på Jærens kyst og Lista var strendene og jordene innenfor utsatt for sandflukt og til tider dekket av flygesand. Dette har ført til at fornminnet til tider har vært helt eller delvis skjult, men også samtidig utsatt for sterk erosjon og forandring. Noen ganger har det vært synlig, andre ganger borte. Så etter at amtmann Bendix Christian de Fine beskrev det så nøye som gjengitt under, har ingen sett ringen komplett og den er blitt omspunnet med mystikk. De Fine beskriver den slik.

«På een sleet Plan oven for Sole-Sanden, Staar meget ordentlig i en accurat Circul omtrent 102 alen i omkreds (64 meter), oppreist 24 Graae Steene, som smaae

Baute-Steene, hvor imellem hver af de høye Steene ligger circul-viis i Kæderad nogle med sær fliid samlede hviide runde Steene, saa store som maadelige Stykke-Kugler, og midt udi circulen er at see een firkantet oplagt flad Graae Sten, som et Bord, og tvende store hviide Steene hos sidde paa; Ligeledes ligger ovenmeldte slags hviide Steene atter i 8te lige rader fra 8te af de omkring staaende store Steene, viissende alle lige til Steen-bordet.»

I 1822 beskrev den svenske arkeologen Nils Henrik Sjöborg i «Samlingar för nordens fornälskare» om Domsteinane: *«Denna af 24 Domstenar bestående cirkel med 8 radier, laggde med hvita kullerstenar, har mycken likhet af en Persisk kyrkogård.»* Man vet ikke om Sjöborg var her selv. Ca 40 år senere lette antikvar Nicolay Nicolaysen etter steinsirkelen, og skrev i «Norske Fornlevninger» om Stavangers Amt at det ikke mulig å gjenfinne stedet.

Så litt over ca. 19 år senere i 1879, kom konservator Anders L. Lorange fra Bergen Museum på tur til Sola og steinsirkelen på Sola var et naturlig mål. Ved hjelp av lokal-kjente fant han steinsirkelen. Lorange var den første som gav en mer detaljert beskrivelse av selve monumentet. Han beskriver stedet omtrent som følger: En sirkel dannet av runde «Kampestene» med en omkrets på

68 meter. Sirkelformen var sterkt opprotet og det var bare enkelte steder at steinene lå rette etter hver andre, i sirkelform. Noen steder lå de som små steinrøyser. En fjerdedel av den ytre sirkelen, ca. 18 meter, var helt borte. Størrelsen på steinene i sirkelen var omtrent som et «Mandshoved», men enkelte større og mindre. Omtrent en tredjedel av steinene var av hvit kvarts. Av bautasteinene var det nå kun to tilbake. Som de Fine registrerte også Lorange 8 steinsatte linjer fra sentrum og ut til ytterste sirkel.

I 1888 kom Boye Strøm med sin «Topografisk Statistisk beskrivelse over Stavanger Amt», og selvfølgelig kommer han ikke utenom Domsteinane. Men, han kom ikke med noen nytt, men spant stort sett på det som de Fine og Lorange beskrev.

Den neste seriøse beskrivelsen av Domsteinane som og gav ny informasjon og ikke minst en ny tegning, kom fra konservator Tor Helliesen, fra Stavanger Museum. Da Helliesen skrev om Domsteinane i 1902, hadde det skjedd en del forandringer. Nå var merkelig nok sirkelen nesten komplett og i det nordøstre hjørne hadde det faktisk kommet en ny stråle fra sentrum ut til ytterringen. Det kunne virke som om noen hadde tuklet med den gamle steinsettingen. Helliesen var inne på noe av det samme selv; «*Nu for tiden ligner hele anlægget ikke såå lidet paa saadanne tilstelninger, som smaabørn morer sig med at bygge og anvende som legestuer.*»

Ingenting skjer etter dette før i november 1924, da får direktør for Stavanger Museum, Jan Petersen et brev om at nå var Domsteinane helt ødelagt. Han reiser ut til Sola og får dette bekreftet. Steinene var borte og han politianmelder saken da det er påstand om tyveri av steinene. Saken blir etterforsket i ca. 1 år, men blir så avsluttet da ikke var mulig å konstatere hvem de skyldige var. Dette «tyveriet» hadde nok sammenheng med at det var utskifting i dette området i 1924. Så i dette steinløse området, hva var mer enkelt enn å ta disse små bautastei-

nene og bruke dem til å markere sitt eget jordstykke.

Og som både Theodor Dahl, Fritjof Birkeli og Bjørn Myhre i 1967 har konstatert, så er ringen ødelagt for alltid trodde alle. Men nei, en mann tar saken i egen hand. En lokal ildsjel i Sola Historielag, tidligere herredsaagronom Kåre Myklebust, etter tillatelse fra grunneier Olav Sole, sønn av avdøde sokneprest Chr. Sole, begynner sakte men sikkert å rydde i den tette busk- furuskogen hvor Domsteinane skulle ligge. Han arbeider alene i skogen gjennom flere år og området blir mer og mer åpent. Da det er tid for det og etter tillatelse fra fylkeskommunens ansvarlige arkeologer, så går historielaget manngard og stikker etter steiner. Det blir funnet 245 steiner som blir merket med GPS. Det kan ikke oppdages noe mønster så kulturminne avdelingen i Rogaland Fylkeskommune bestemmer seg for å grave ut halve ringen. Dette skjer i 2006 og ca. 60 flere steiner blir funnet, men de kunne dessverre konkludere med at ringen er ødelagt. Laget får da tillatelse, i nært samarbeid med fylkes arkeologer å rekonstruere ringen mot at de opprinnelige steinene blir overgravd. Og her har et lokalt historielag en stor fordel. For hvor får man fatt i 24 bautasteiner i et område uten steiner?

Selvsagt gjennom det gode kontaktnettet som et historielag skal ha til de lokale innbyggerne.

Ringene tar sakte men sikkert form og så den 9. november 2008, 263 år etter at amtmann Bendix De Fine registrerte ringen, så er den gjenåpnet med over 150 personer til stede.

Og vi vil til slutt skryte av oss selv og historielagsånden at vi fikk det til.

PS! Domsteinane er lett å finne i sydlige enden av Sola Flyplass og er veldig godt merket, som også var en del av oppgaven for Sola Historielag.

ET BREV FRA ÅR 1900

Peter August Hovland gikk i typograflære hos Dreyer i Stavanger. Siden ble han ansatt som typograf hos trykkeriet Grieg og Norwood i Bergen. Noen år seinere dro han til USA og arbeidet i Chicago og Minneapolis hvor ha var president i sin egen bedrift General Printing Co.Inc. fra 1920.

Han skrev flittig brev hjem til familien i Stavanger, og her får vi et inntrykk av hvordan det var å leie seg inn for å få et sted å bo, arbeidsforhold og sosiale forhold. Det var heller trangt om plassen og sengen var plassert i en spisestue som daglig ble brukt av flere personer på dagtid. Og han måtte attpåtil dele seng med en annen typograf som arbeidet i samme firma firmaet. Her var det lite privatliv.

Bergen var langt borte den gang, og han syntes det var lite å foreta seg der, og hjemlengselen gir han tydelig uttrykk for.

Sydvesten har fått tilgang til noen av de brevene han skrev hjem til Stavanger under tiden i Bergen.

BERGEN 19 FEBRUAR 1900

Kjære Foreldre og Søkende!

Jeg følte saadan lyst ikveld at skrive nogle linjer at legge ned i Kufferten, naar jeg sender den tilbage, saa kan Dere faa høre saa nogenlunde hvorledes jeg har det.

Jeg var netop ude og hentet Kufferten da Følgebrevet kom paa Lørdag eftermiddag mens jeg var paa Arbeide og da Expeditionen lukkes Kl. 6 Lørdag fik jeg som sagt ikke hentet den før i dag. Mange takk for det lille brev som laa indi, send nogle Ord saadan hver gang med Kufferten.

Jeg lever bare vel omendskjønt jeg længter. Her har jeg ingen at hygge mig til. Her hvor jeg bor er ganske bra, rensligt og god mad en rigtig stor Stue, ganske hyggelig med Malerier og Hengelampe samt Maaneskinslampe, Japanske Sager og Sybord osv. Men saa er det ogsaa nogen Hager med det. Om Natten maa jeg ligge halvt paaklædt med Strømper og Underklær thi den andre Typografen som bor sammen med mig, ved at rulle sig ind i Sengklærne, saa jeg maa ligge og fryse. De første nætter fik jeg ikke sove af den Grund, men nu har jeg tat en del Forholdsregler der-

imod og setter hårdt mot hårdt. I nat laa jeg bedst thi da laa jeg alene, og han har holdt det gaaende i et eneste Rus siden Lørdag Middag og i nat var ude andre Steder og kom i dag paa Arbeide med en svær fremmed Trøie paa sig, Armene rak til Fingerspidsen.

Igaar nat kom han da jeg var sovnet og holdt paa at vælte omskuls alt og jeg var glad da han endelig etter Masse Vrøvl kom i seng og sovnet ind.

Søndag morgen var det at begynde med Øl paa Sengen, Værtinden har nemlig saadand.

Nu er han ude og seiler sin egen Sjø og jeg gad vite om ha vil komme ind i nat. Han har visselig ikke tjent mange ørene i dag, og nu har han vist intet igjen af det han tjente i forleden Uge. En hage til er det at vi ingen ro kan faa om Middagen, da dette Værelse benyttes i Spiseværelse fra kl. 12.00 til kl. 2-½ 3 for en 10-12 personer der kommer til forskjellig Tid, sa der altid er nogen inde. Men paa daarligere Stede betales der 10 kr. Ugen saa jeg har ikke netop lyst at koste mer paa Underholdet saa jeg faar holde paa den lille Stunden til jeg kommer hjem. Forresten er det ikke gjildt at

ligge med en anden, det blir altid vanskeligere At holde sig ren. Den andre typografen får jo Bytte ha ogsaa, men alligevel.

Adolf Eliot, Kammeraten til typografen og de, kan vist drikke begge to, men han har vist sparet sig nogle Penger og er noksaa ordentlig. Eliot og en anden Typograf er Goodtemplar som har spart mange Penge, som jeg arbeidet sammen med hos Johansson bor paa et lidet Kvistværelse i et ildelugtede Hus hos en Kone der næsten intet kan høre kun ved at raabe og gjøre Tegn.

Paa dette Værelse ligger de to store Typografer, den gamle Kone og hennes voksne Søn, og det Værelse er saa stor som det lille mørke vi havde hos Larsen ved «Salem» og for dette betaler de 10 kr om Ugen hver og sønnen 6 kr, altsaa tilsammen 26 kr Ugen.

Jeg maa sige vi har da vært heldige og det har jeg hørt mange har sagt. Hun vi bor hos har Navn af Fru Gullaksen.

Siden jeg kom hertil har jer været Brand 2 ganger, siste gang i dag i denne Gade og idet hele har herværen Brandudrykning 22 Gange siden Nytaar. Bergen er en stor By og her svært livlig i alle Retninger mest med Drukkenkab. Om Kvelden er det noksaa morsomt at gaa Tur og sen den stærkt oplyste By med masse Forretningslokaler, Kaffehuser med Strygeorkester til Underholdningom Aftenen.

At arbeide kveld fik vi høre at der igjen havde brændt og Brandvognene kjørte netop ind.

Arbeidsløsheden er ogsaa stor her. En Dag i forrige Uge stod 400 Arbeidsløse undefor Bykontoret og forlangte Hjælp eller Arbeide og 15 – femten af dem fik offentlig Arbeide. Det er alleslags professioner som Skomagere, Bagere, Skreddere, Murere, Stenarbeidere m.fl.

Vi spiser sammen med 2 Skomagere og spadserer, 1 Bager og 1 Skrædder og et Par andre som jeg ikke ved hvad dem er.

Nu har jeg skrevet saa meget, men synes det er morsomt at have noget at gjøre naar jeg

ikke er paa Arbeide og er er endnu mange Ting, jeg vil skrive til Dere om, saa har Dere jo hele Søndagen at læse paa. (Jeg antar Dere har faat den da). Jeg fik igaar Brev fra Ole igjen, det er nummer 2 saa jeg har jo nok at stelle med udenom den lille Tur jeg altid tar om Aftenen. Nu er her en Masse Sne, som dæmper al støi, ja selv «Trikken» (Sporvognen) er næsten lydløse, naar de farer op og ned i Gadene, kun ser man en Masse Lynglimt fra Traadene, naar Lederen træffer paa bare Punkter af Traaden.

Jeg kan ikke tro de har stor Fortjeneste, der er kun faa Folk som kjører med dem, det kan være nu i det tunge Sneføre.

Om søndagen er det verst for mig, da ønsker jeg mig til Stavanger, da jeg ikke arbeider og næsten ikkeved noget at tage mig fore.

Ny skal dere høre, hvad jeg sad og skrev Søndag efter midag – Nu sidder jeg her i dag Søndag Eftermiddag – alene – ude tung graaveirshimmel med etpar lyse Pletter – solen skinnede Middag – da var jeg nede ved Parken og hørte paa Brigademusiken som spillede fra 12 – 2, mange Folk – nu alene – ganske alene – min Stavanger og – som jeg længter.

Ovenpaa sidder en og stamper i Gulvet, i Kjøkkenet vaskes der op og Gulvet i Gangen vaskes, i stuen ved Siden af mig flere unge Herrer som spiller Kort og bander – trækker op Flasker, – nu ringer Klokkerne i St.Johanneskirken, gid det var Stavanger, – jeg hørte ingen kjendte Fortrolige, denne ensomhed er dog ingen Ensomhed, fryser gjør jeg ogsaa, - døsig i Ovn og intet at legge i. – Ved ikke hvad jeg skal tage mig fore – skriver uden dog at være oplagt til det – skal jeg gaa ud? Har ingen Lyst og heller ikke at sidde inde.

Bare det ikke var saa langt til Stavanger, kunde jeg Springe hjem bare en liden Stund. Tanken kan----.

Der ligger Far paa Sofaen og sover med en hel del Aviser rundt om sig og en ligger over Hovedet, -Lunt og koseligt inde. De smaa er

ude, den mindste ligger i Sengen og sover. Nu kommer Mor ind med kaffebrædtet, sætter fra sig paa Bordet og tar bort Avisen fra Fars Hoved. Kom nu.! Far holder Koppen mellom begge Hænderne er Kulsen, men Kaffen er varm. Gad vide haassen Peter har det nu? Og Mor føier til ved sig selv. Gid han var her, han synes saa godt om kaffen han – og Ole – Han er nu gaae rundt Kap Horn og er nu ved Hillevaag – alene -, hvor er hans Ven.? De pleier altid at være sammen paa Ture. Hjerterne er sammen smeltede, det er ikke farligt, om intet blir talt paa lang Stund, de forstaar hindanden disse to, hvor er han.? Vennen! I et Pensionat i Bergen sidderene – alene – han længter – har Hjemve – Kan han ikke reise hjem? – nei, - han tør ikke – har Plikter, skal tjene Penge, arbeide alt hvad han kan. Nu maa jeg ud og faa Varmen i mig, – gaa – gaa---

Saadan sad jeg og skrev og gik saa ud en Tur paa et Par Timer. Gik først til Nygaardsbroen, tog saa over Isen paa store Lunggaardsvandet, hvor 3 Gutter faldt igjennom Isen og en liden Gut berget op de 2 og faldt udi, da han vilde trække den 3 de op, men nu blev han og den 3 de heldigvis berget op af Konstabler og Folk paa Fabriken tætved.

Det var lovligt at rende paa Isen, men de var gaat i en Raak som netop skulde mærkes. Der staar forresten i Aftenbladet, med blaa Streger, som jeg sender sammen med nogle andre, for at Far kan ha noget at læse herfra

Ja, jeg var altsaa kommet over Vandet og tog opover Kalfaret og videre opover en lang, lang Vei. Saa snart jeg kom udenfor Byen, var det ligesom jeg kom ud af en Sæk, smilende Himmel og Tynd, klar Luft og saa knagende koldt, det knirked og knaged under Fødderne og da jeg kom op til et stort Vand langt opp i Kalvedal, bragede og brummede det, som om der boede Hulder og Trolde under Isjøklerne.

Vandet havde nemlig gaaet lige op i Veikanten, da Isen la sig, men saa havde man gjennom en stor Dæmning sluppet Vand du, saa der var mange Alen mindre

Vand i og derfor la Isen Taarnet op ovenpaa hindanden og ned paa Kant inde ved land.

Det var mange Mennesker som var ude at spaserede, men det var ikke mange som gik saa langt som jeg gik. Jeg fik da ogsaa Varmen i meg i alle lemmer. Da jeg kom ned til Bergen igjen, fik jeg igjen den Fornemmelse at nu skulde jeg ind i samme Sak, jeg for en Stund siden gik du af. Det saa næsten du, som om Skyerne laa og hvilede sig paa Tagene, og det var umuligt længer at se baade Fløien og de andre Fjelde. –

Nu var det ene til det andet. Angaaende Kalogerne saa var det ikke farligt for min part, thi jeg behøver jo ikke nogen til disse Støvler for at gaa fra og til Arbeide. Men hvis du Far vilde gjøre som Mor skrev, om Forlæder i di brune Skoerne, saa skulde det være kjækt, for jeg slikder jo en hel Del ved at staa og knede frem og tilbake, naar jeg sætter, og saa er det jo godt at slippe at staa indi i de svede. Vaade støvler, -

Da jeg reiste til Bergen fulgte Edv. Johansson ogsaa med samme Baad til Bergen, men jeg veksled ikke mange Ord med ham, da de to andre Typograferne var tilstede, og jeg forstod, tror jeg da, at det var noget han vilde tale med mig om, thi han var ogsaa nede paa anden Plads og saa efter mig, men da den ene sad ved Siden af mig, kom han bare med en almindelig Bemerkning og gik ud igjen.

Jeg har hørt at han snart skal begynde at trykke 1.st Mai 2 Gange ugentlig 4 spaltet og da har han vel Brug for en mand.

Nu blir jeg antagelig her til Paaske eller til Exercitsen, men fik jeg efter denne komme til ham, skulde jeg være glad. Hvis du skulde Tale med ham nogen gang, og han kom at nævne mig, kunde du jo si ham dette, at jeg skulde komme da, om han vilde have mig. (og nu omsættes den hidtil ydre og sanselige bevægelse til en indre) Den Linje, som ligger i Kofferten, er sat og støbt i Sættemaskinen, naar saa Lingerne er trykt, meltes de og bruges paanyt igjen.---

Jeg haaber, Dere allesammen lever godt

og ikke er blevne syge, der gik jo saameget Sygdom i Byen, Kioskerne og den masse elektriske Sporvognen er saa meget Folk og saa dette Bergensmaal hvor en snur sig hen. Det er ganske gjildt at høre en anden Dialekt indimellem alt det Surrete.

Jeg har altid hørt at Stavangere og Bergensere ikke skulde komme videre godt udaf det med hverandre, men jeg har ikke seet andet end at de er meget hyggelige, men du for et Spetakkel de kan holde sig indbyrdes. Jeg tenker nu nærmest paa Arbeidet. De overdøver mange Gange larmen af alle Maskinene og bander og skjælder hverandre og tar Kverkertag saa det ser rent uhyggelig ud.

Det er Skik og Brug at enhver mand som tiltræder en Plads maa spandere paa hele Laget.

Ja paa «Aftenbladet» her er det endog saa at enhver nyankommen blir overrakt en del Statuter til underskrift, hvorpaa han forpliktes at spandere 10-ti-kroner i drikkevarer for fast Plads (24 kr. Ugen) og derpaa blir han tat med makt og dypet under i den store vask, hvilket kaldes «Kauskina» og dette maa han ogsaa betale 10 kr. for. Altsaa 10 kr. hver lørdag i 2 efterhverandre følgende Uger

Hos Grieg er de ikke fuldt saa fæle, thi Grieg er en Mand som ikke taaler saadant, men alligevel holder de det gaaende med drikk hele Dagene, ialfald i den Etage hvor jeg staar, thi der er Faktoren saa inderlig glad i Flasken og de har sine Gjemmesteder for den.

Men kommer Grieg selv (en Mand i 30-40 Aars Alderen, fornem og bydende) eller kommer 1.ste. Faktoren i Etagen ovenåpaa ned da faar både han og de andre Flaskene gjemt i en Fart.

Nu var vi 4 Mand som netop havde begyndt og Faktoren samt Folkene i vaar Etage slikkede sig vel om Munden ved Tanken paa de gode Sager, 4 Mand maatte kunne præstere. Han var ikke mindre beskedden end at han ogsaa slog det paa Tale og den ene var straks villig. De andre to (en fra Haugesund og en fra Nordfjord) gik ogsaa tilslut med paa det, men de havde allesam-

men lidt efterhvert forstaat at det ikke gik an at tale til mig om disse ting, og derfor fik jeg bare et spørgsmaal og ikke andre.

Men et Par stykker fra 2. Etage som nok forstod at der var noget i gjære, henvendte sig til gal Adresse nemlig mig, og vilde absolut jeg skulde spandere paa dem. Jeg sa jeg drak ikke. Ja derfor kunde jeg vel gi, jeg behøved jo ikke at drikke selv. Den ene af dem var Søn af Skomager Olsen paa Bergeland og havde været hos Grieg i 23. Aar.

Jeg har aldrig i mit Liv været saa fristet tilat slaa mig løs og baade spandere og drikke for ikke at synessaa liden og barnslig du imod disse voksne svære karer, men jeg vandt Seier over mig selv og sa til dem. Jeg er Flesersoldkag. Olsen behøved ingen videre Forklaring, men forsvandt som sunken i Jorden. Den anden vilde ikke gi sig saa snart, maaske han hadde lagt merke til min Kamp, men nok er det, jeg gav ham Svar paa alle hands Spørgsmaal og han gik, idet han sa. Ja, det er rart aligevel og siden har jeg havt Fred og kunne arbeide, men de andre har gaat blaagrønne i Ansikterne og aldrig kunnet fort nok at slukke Tørsten. Havde jeg git efter her, hvad skulde Enden blit, hvem skulde reist mig op igjen.

For det er jeg overbesit om, at havde jeg gjort det havde det ikke blevet et Glas og ikke en gang Gjengjæld, og ventendes var det ikke at han kunde sige nei, endskjønt han havde saa fuldkommen nok før.

Uf, det forbandede Drikke! Han brur sig næsten ikek om nogenting, saa jeg maa stelle for ham, hente hans Tøi og forskjelligt. Det er Synd om ham, han kunde tjene mange Penge, men dan han er ebn hel del flinkere enbd mig til at sætte fort. Alligevel havde jeg en Krone mer end ham denne Uge.

Her maa vi betale en hel Krone til Foreningen, og den blir fratrukket paa Kontoret. Det var rart at se Jomfruen staaende ganske indemuret af Penge og Sedler og Bøger, thi alle faar Bøger at føre Arbeide tnøiaktig ind i og disse indleveres til kontoret som gjennemgaar dem.

Rundt omkring hende stod Arbeidere og Arbeideresker som i en Høsnegaard, naar Maden deles ud. Grieg har bare stykarbeidere paa nogen faa Undtalgeser nær og disse Ugearbeidere faar da det Arbeide som kaldes «Spæk», altsaa saadent som er der kan være meget at tjene paa, paa samme Tid, som det kan gøres paa kortere Tid. Al «Packetsats» (det daarligste faar Stykarbeiderene. I vaar Etage var der ingen som havde været saa truen som jeg, alle havde mindre, for Svendsens Part fra 14,00 op til 20. Jeg havde 21,07, men jeg havde da holdt det jevnt stridt hele Dagen igjennem.

Vi maa sætte 100 Linjer at 64 Bogstaver for Kr. 1,81, og saa er Arbeidstiden forkort synes jeg, 9 Timer, thi den Tid jeg ikke Arbeider længter jeg.

Jeg kan klare 200 linjer paa en Dag, men saa gaar der altid væk noen Tid et Par Dager i Ugen til Aflægning og for det Arbeide har vi bare 9 øre pr. Tusinde, dertil kommer Korektur og Feilretning og det har vi intet for.

De som har fast arbeide og 24 kr. Ugen kan prise seg lykkelige, men de gjør nu ikke gavn for Pengene, det er godt at se hvem som er Ugelønnede, de lar Dagen gaa og ser at gjøre den saakort som mulig (naar Mesteren ikke ser paa det). Settemaskinen den beste som skal være i Norge er det meget Klat med, somme Dage sætter han ikke mer end snaut en Mand, andre Dage for 2 og 3. Men var det ikke saant Klus, er jeg sikker paa, at den øvede Mand som sætter med den, Kunde skrive det op til 6-7 Mand.

Grieg havde 2 Sættemaskiner, men den ene er sat væk og bruges ikke. 5 store Hurtidpresser er Lithografipresse, 2 Montorer og en Masse smaa Digeltrykmaskiner, Falsemaskin, Sættemaskin, Brynesten, alt er der Remmer til og en Larm og Støi saa ubegrikelig og dertil alle jenterne i denne Etage som lægger paa Maskinerne og gjør alt saadant lettere Arbeide.

Jeg staar midt mellom Sættemaskinen og Dampkjelen (hele huset opvarmes ved Damp), men otrene drives med Gas. Huset

er vist paa størrelse som gamle Salem og en del af maskinslane ligger udi bygget i Gaarden, saa vi faar Lyset gjennom Glas-taget over os.

Brevet fortsetter 21. februar 1900.

Siden jeg sidst skrev paa dette Brev har her atter været 2 smaa Ildebrande med Udrykning og da var jeg hjemme.

Gudrun tænker jeg paa, for hun synes jeg er saa deilig. Borghild lever vel ogsaa bra og Dere maa hilse Gurine og Kristian fra mig. Gunnar og Bernhard har vel gjerne en og anden Samtale om hvor Peter er henne og Ønsker vel at høre fra ham, at han lever hils dem, Bertha er vel ikke kommen ud endnu og Anna og Olava er vel flinke med Lekserne og Skolen. Gustav ligger vel nu allerede og Sover, Kl. er over 10, men jeg maa tage en liden Trip ud alligevel, mens det redes op til os for Natten.

I morgen faar jeg ordne Kufferten og sende den. Hvis jeg har mer at skrive, faar jeg sætte det til i morgen.

Ja, jeg ved ikke mer at skrive om nu, uden at det skulde være nogen Hilsninger til Tante Elisabeth og Tønnes og forresten dem som maatte spørge efter mig. Hvis Mad. Mikkelsen eller Rakel skulde komme ind, maa du sige at jeg holdt ikke ord at komme op den Eftermiddagen, før jeg reiste, da jeg var paa Sandnes til kl. 5 og da jeg kom til Byen, fik jeg saa travelt med at se paa Branden i Østervaag og desuden gik Baaden kl. 8.30. Hils dem! Og glem ikke at gi Gudrun nogle Kys fra mig og et par Bonbons, som der vel ogsaa er til andre smaa ogsaa. Og Far kan tænde sig en Cigar, naar han spadserer du paa Søndag Formiddag.

Hvis Gustav har god Tid, kan han jo sende nogle Linjer til han oppi Bergen og saa kan hvemsomhelst af de andre faa lov at gjøre det samme. Bare stik det Kufferten, den tager Adskillig!

Tilslut en sønlig Hilsen fra Eders Peter.

Gjennom en serie småartikler i Sydvesten vil det bli presentert en rekke ulike adresser på internett som kan være til nytte og glede for dem som steller med lokal- og slektshistorie. Vi mottar gjerne tips fra leserne om slike nettsteder.

www.antikvariat.net

Har du vært på jakt etter ei spesiell bok? Butikk og forlag er utsolgt. Det lokale antikvariat kan heller ikke hjelpe. Du kjenner situasjonen. Ved å gå inn på dette nettstedet kan du søke etter bøker i de fleste antikvariat i Skandinavia. Dessverre er ingen antikvariat i Rogaland tilknyttet tjenesten.

Gamle bygdebøker er alltid populære. Høylands-boka til Ola Aurenes har vært utsolgt i lang tid. Ved å sette inn søkeordene «Aurenes» og «Høyland», finner man fort at Cappelens Antikvariat i Oslo har boka til salgs for kr. 1.200. Søker du Sevald Simonsens bok «Sandnes 1830-1870» finnes denne i flere antikvariat. Prisen varierer fra kr. 100 til kr. 900! Den billigste er rett nok et utgått biblioteksbind, men man kan få den nest billigste til kr. 140.

Billedbøker er også interessante. Knut Morlands bok fra Haugesund er til salgs for kr. 250. Er du interessert i bedriftshistorie, kan Egersunds Fayancefabriks bok fra 1947 fås i variende prisklasser fra kr. 1.250 til kr. 1.750. Mange slektsbøker er også tilgjengelig. Rudolf Dreyers «Suka-ætta» er fortsatt til salgs ved lagskontoret for en billig penge. To bøker er også til salgs over nettet, henholdsvis kr. 400 og kr. 1.000.

Dersom du skulle ønske å bestille, gjøres dette svært enkelt. Man fyller ut navn og adresse i et skjema som kan lagres for seinere bruk. De fleste antikvariat sender faktura sammen med boka, slik at du slipper å gi fra deg konto- og kortopplysninger. God jakt!

www.digitalarkivet.no

Dette er utvilsomt det viktigste nettsted for slektsgranskere, enten man er nybegynner eller viderekommen. Det er Riksarkivet som administrerer denne tjenesten. Her er et mylder av kilder knyttet til ulike persondata. Folketellingene fra 1801, 1865 og 1900 er tilgjengelige for hele landet. I tillegg er det enkeltvis tellinger for noen prestegjeld også for andre tidspunkt. Her kan man søke etter en person i den aktuelle kommune, et fylke eller i hele landet. Etter hvert er det også kommet avskrifter av kirkebøker som også er søkbare.

Et populært tilbud er de skannede kirkebøker. Her har man avfotografert ca. 11.000 kirkebøker for hele landet (ca. 2,25 mill. sider). Her kan man ikke søke på samme måte som i folketellingene, men må i stedet bla seg fra side til side for å leite fram den aktuelle person. Planen er etter hvert å knytte sammen de skannede sider med databasene for avskrifter. Dvs. at når en finner en person i avskriften kan man få tilgang til den aktuelle kirkebok med et tastetrykk. Jeg tror nok dessverre at dette ligger langt fram i tid.

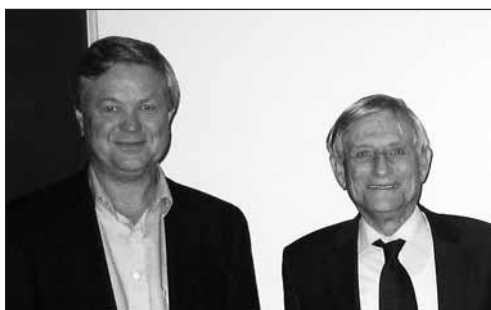
Neste store prosjekt er å legge ut skannet tinglysningsmateriale, dvs. panteregistre og pantebøker. Det er svært begrenset hva som finnes her nå. Fra Rogaland er det foreløpig ingenting.

En rekke eldre bøker og protokoller finnes også digitalisert (skannet). Det er Statsarkivet i Bergen som har gjennomført de fleste prosjekt, slik at det er lite materiale fra Rogaland. Men det finnes likevel Stavanger Domkapitels protokoll 1571-1630 samt mannskapslister fra Stavanger 1790.

Statsarkivet i Stavanger har lagt ut fortegnelsen over kart som finnes her, i alt 1901 objekter. Husk at det også er en del arkivsaker fra vårt fylke som befinner seg i Statsarkivet i Kristiansand. En liten godbit er tegningene fra 1803 av uniformene til tre ulike borgerkops i Stavanger.

ARKIVENES DAG I STAVANGER

Statsarkivet i Stavanger samarbeider med IKA-Rogaland, Byarkivet i Stavanger og Rogaland Historie- og Ættesogelag om Arkivenes dag. I år var også Misjonsarkivet ved Misjonshøgskolen i Stavanger med, og derfor fant arrangementet sted på Misjonshøgskolen. Totalt var det mellom 25–30 personer til stede på arrangementet.

Fra vendtre statsarkivar Sigve Gramstad sammen med Fredrik Hagemann, den første direktøren på Oljedirektoratet. Foto: Lisabet Risa.

Tre foredrag med ulike perspektiv belyste temaet: «Mangfold»:

Gustav Steensland, leder for Misjonsarkivet, tok for seg det internasjonale perspektivet i sitt foredrag; «Hva gjør Misjonsarkivet med kulturelt mangfold- og omvendt?» Han presenterte flere aktuelle og tankevekkende utfordringer på dette området.

Fredrik Hagemann, den første direktøren i Oljedirektoratet, fortalte interessant og spennende om «Da oljen kom til Norge».

Etter pausen fikk vi høre det levende og engasjert foredrag av bygdebokforfatter Arnvid Lillehammer. Hans foredrag «Innvandringen til Sauda på begynnelsen av 1900-tallet», belyste det regionale og lokale perspektivet av dagens tema.

På slutten av dagen deltok mange av de fremmøtte på omvisninger både på Misjonsarkivet og i Misjonsmuseet.

SLEKTSGRANSKERDAGEN 2008

Den årlige slektsgranskerdagen er kommet for å bli. Også i år, som i fjor, var Kulturhuset i Stavanger sentrum arena for arrangementet.

Fra RHÆ's stand på Kulturhuset i Stavanger. Foto: Birger Lindanger.

Flere foreninger og institusjoner deltok med stand. Selv om besøket til å begynne med kunne ha vært litt bedre, ser det ikke ut som interessen for slektsgransking avtar.

Det ble lagt opp til tre interessante foredrag om, med tema: «De som reiste ut.....»

Dette var på mange måter oppstarten til «Migrasjon Rogaland. Et prosjekt som flere lokallag allerede er kommet i gang med å engasjere seg i.

Haugesund, med DiS-Haugeland som arrangør, prøvde seg i år på en ny plass: Haugesund folkebibliotek. Biblioteket ligger sentralt til i Haugesund. Dette slo godt an, og bidro til et godt besøkstall der.

SANDNES HISTORIE- OG ÆTTESOGELAG

VINTER- OG VÅRPROGRAM 2008/09

- Mandag 1. desember -08** «Krigens mangfoldige rasjoneringskort og skjemavelde». v/Rasmus Johnsen, som arbeidet i forsyningsnemda under krigen.
- Mandag 5. januar-09:** «Tobias i tårnet». Den siste vekteren i Valbergtårnet, - og litt om vektervesenet. Einar Sanstøl forteller om sin oldefar.
- Mandag 2. februar -09:** «Hvordan tilfeldigheter kan fortelle glemte historier» v/Åse Kristine Meling Kristensen.
- Mandag 2. mars -09:** **ÅRSMØTE.**
«Fra Opstad til Åna fengsel». v/tidligere fengselsdirektør Ståle Olsen.
- Søndag 7. juni -09:** **SOMMERTUR**

Møtene holdes i Kartevollrommet, Sandnes bibliotek, og starter kl. 19.00. Inngang i Kulturhuset. Vær tidlig ute, da dørene lukkes kl. 19.00, presis!

HUNDVÅG OG ØYANE HISTORIELAG

VÅRPROGRAM 2008/09

- Mandag 9. februar:** **ÅRSMØTE**
Stavanger bys historie v/Harald Hamre
- Mandag 20. april:** **Bravoutblåsing** v/Kjell Ø. Tendenes.
- Mandag 8. juni:** **Besøk på Hermetikkmuseet.**

Møte holdes på Hundvåg skole, personalrommet kl. 19.00.

LUND HISTORIE- OG ÆTTESOGELAG

VINTER- OG VÅRPROGRAM 2008/09

- 22. januar:** **DRØS - på Lund bygdemuseum**
Tema: Program for kommende år.
- 5. februar:** **DRØS –Kiellands Minne skole**
Amerikaturen – Midt Vesten
- 19. februar:** **ÅRSMØTE – Lund bygdemuseum**
Trygve Ege kommer og forteller.
- 5. mars:** **DRØS – Kiellands Minne skole.**

ETTERLYSING:

Martin Johan Mathiassen Schou

– har du eit dikt eller ein signatur frå hans hånd?

Martin Johan (1849–1919) kan ikkje plasserast i bås. Barndomsvenen Arne Garborg har nytta han som modell for guten Carolus Magnus i «Fred», og seier det slik: «Sjølv hev han livt eitt underlegt, skiftande liv, paa Fantestien, i Gjøtlebakken paa Kvía og i Skulen, paa Lærareskulen og Lærer, Daglønar,, Lægpreikar, Tjuv, og paa Bodsfengselet, sidan vinglande ustøtt mellom Fante- og eitt mangeleis skiftande borgarleg Liv, stundom jamvel Foredragshaldar og eit-gran Forfattar, og no som fyrr, Lægpredikant inni mellom, ... (Dagboka 1818.)

I samband med ein biografi om Martin Johan, er det no ynskjeleg å få eit så nyansert bilete av denne mannen og livet hans som råd er. Med alle dei ulike rollene han hadde, slik Garborg skriv, finnest det mange fotavtrykk etter han som ikkje innbundne bøker har fanga opp. Han var ein skrivande og talande mann, og alle som sit med eldre aviser, gamle Biblar eller andaktsbøker, blir med dette oppmoda om å sjekka om dei sit med annonser og omtale om møte han har halde eller om dei er så heldige å ha signaturen hans i bøkene.

Martin Johan heldt seg mykje på Jæren, men kunne ofte treffast i Ryfylke og på Karmøy. Då han for omkring i ulike ærend, skreiv han gjerne inn namnet til den som eigde ein Bibel med gotisk skrift. Han kunne også gje eit dikt som gáve til nokon, slik han gjorde da han var hjå Marta Bue i Bjerkreim:

*Lever du ungdommens friske uskyldige vaar?
Har værden ei givet dig drømme og saar?
Er glæderne rene – er øiet ditt klart,
Lad foden ei glide, thi snart –
Blegner mindernes livsfriske dag,
Og værden og livet gir sorger og slag.*

Et hastværksrim J. M. Schou

Fylgjande opplysningar kan vera til hjelp når ein går i fotefara etter Martin Johan:

1866–1872	lærer, Gjesdal, Herefoss, Stjernarøy
1872–1873	legpredikant
1875–1884	reiste med fam, ikkje fast bustad
1890–1897	gav ut boka «Paa fantestien» i 1893, holdt ca 100 foredrag om «Fantesaken» i hele Sør-Noreg, budde i Sandnes rundt 1885–94, budde i Grimstad rundt 1892–1989
1895–1897	søker staten om støtte til å arbeide for folket sitt, debatt om saken på Stortinget
1905	kona dør, han drar omkring som kramkar
1913	gifter seg og slår seg ned i Skudenes
1917	andre utgåve av boka med føreord av Arne Garborg
1919	Martin Johan dør

Å skriva om Martin Johan, kjennest som å vera i ureint farvann. Mange har sterke kjensler knytta til historia til det reisande folket i landet vårt. Sjølv tar eg ikkje mål av meg til å skriva historia til dette folket. Martin Johan var ein av dei, og det er livet hans det handlar om, slik det blei i møte med sine eigne, og ikkje minst i møte med dei ulike menneska han til ei kvar tid kunne rekna som sine eigne. I dette arbeidet er trua på at alle menneske er likeverdige eit absolutt fundament, noko historia til Martin Johan så brutalt avdekkjer at det ikkje er lett å ta konsekvensen av i hverdagn.

Munnlege forteljingar, avisoppslag, juleheftartiklar, bibelinnskrifter, små dikt og helsingar; alt vil kunne vera ei brikke for å danne eit rett bilete, og vil bli sett stor pris på.

M E Totland, Stølshaugv. 76, 5460 Husnes, eller marit.totlant@online.no, tlf 53 47 81 00.

ETTERLYSING:

Undertegnede (som for øvrig er medlem av Rogaland Historie- og Ættesogelag) arbeider som forfatter av bygdeboka for Bygland på oppdrag for Bygland kommune. I den forbindelse er jeg interessert i å komme i kontakt med en mulig hjelper i følgende sak:

En Knut Olavson Nordgarden eller Sandnes (1796–1863) var husmann i plassen Knutsplass under Sandnes i Bygland. I 1815 fikk ei Hæge Halvorsdtr. Bergsmo (f. 1771) fra Hylestad i nåværende Valle kommune en sønn som hun kalte Olav. Hun utla Knut som barnefar, og etter mye om og men godtok han å høre henne avlegge ed om at han var eneste mulige barnefar (trass i et svangerskap på 312 dager), uten å appellere dommen som fulgte. Den 11. mars 1831 ga soknepresten i Valle denne Olav Knutson attest for flytting til Maudal i Bjerkreim. Den 2. mai samme året fikk Hæge utflyttingsattest. Bestemmelsessted ble ikke oppgitt, bare at hun skulle ta tjeneste utenfor prestegjeldet. Hun kom tilbake og døde som ugift legdslem i Hylestad i 1853. Jeg er interessert i å vite hva som skjedde med Olav. Dersom jeg kan settes i forbindelse med noen som kan tenkes å vite noe om han, er jeg svært takknemlig.

Svar kan sendes til: Reidar Vollen, Parkvn. 16 A 4630 Kristinasand. reidar-v@frisurf.no

DET ELDESTA SOLA

– en vandring gjennom kommunens historie fra steinalder til vikingtid.

Endelig er den kommet i bokform! I to år har Solabladet kjørt en serie om distriktets historie fra de eldste beboerne kom til Jæren, via bronsealderens kjempehauger, jernalderens mysterier, slaget i Hafrsfjord fram til Erling Skjalgsson. Her tar de to lokalhistorikerne, Atle Skarsten og Tor Erik Hansen, tatt leserne med på en vandring innom en mengde fysiske fornminner og «skreven» historie, skrevet både i form av helleristninger, runer og sagatekster. Leserne får oppleve steinaldermennesket og bronsealderens store gravhauger, som beskrives i tekst og foto.

Datidens menneskers liv, religion, helleristninger med mer, illustreres både levende og folkelig. Jernalderen var en funnfattig periode, men de to lokalhistorikerne har allikevel funnet rikelig med stoff og emner å presentere, også fra denne perioden.

Den uvanlige mengden gravhauger og bautasteiner, de spesielle trekantete steinsettingene, bygdeborger, de unike Domsteinene, runesteiner og løsfunn får historie til å bli virkelig.

Sola og vikingtiden hører tett sammen, og her har de to tatt for seg på et helt spesielt og underholdende vis. Vi følger vikingene fra deres første angrep på Lindisfarne via den første kristningen, oppdagelser i vest til Erling Skjalgssons siste dag. Dette gjøres ved en veksling av faktuelle kapitler og prosaiske tekster, hvor hovedpersonene er oppdiktet, mens samtiden de lever, i er korrekt beskrevet.

Boken er rikt illustrert av eldre og nyere foto. En mengde gjenstandsbilder har aldri tidligere vært vist, da de er gjort av Rygene Metalldetektorklubb. Blant annet er det gjort funn av romersk mynt fra år 118 e.Kr. og tre smykker fra Merovingertiden, som er helt speiselle.

Dette er boka for alle som er interessert i historie.

Den vil være i salg i lokale bokhandlere og lagskontret fra begynnelsen av desember. For mer informasjon ta kontakt med forfatterne på E-post: atle@skarsten.no eller tor-erik.hansen@ep.total.no

NY
BOK

Stavanger byleksikon – årets julegave!

Endelig er den her – Stavangers eget byleksikon. Andre storbyer i Norge har for lengst fått sitt byleksikon. Nå kan vi glede oss over at Stavanger har fått sitt!

Dette er en bok du MÅ ha, enten du er siddis eller innflytter! Et oppslagsverk om Stavangers historie, kultur og geografi for den allmen interesserte og for den spesielt nygjerrige. Verket inneholder flere tusen oppslagsord, sammen med 700 illustrasjoner. Byleksikonet presenterer konsentrert kunnskap om det som særpreger byen vår. Boka byr på artikler om bydel-er, bystrøk og gater, parker, øyer og vann, torg, kaier, skip, kulturminner, skoler, kirker, gravlunder, museer, foreninger, menigheter, gamle bedrifter og særegne Stavanger-fenomen. Boka inneholder også større tema-artikler, som forteller om Stavangers næringsliv i tidligere tider og i dag, om avholdsbevegelsen, bedehuslivet, kultur, skolehistorie m.m. Og ikke minst innledes leksikonet av essay som forteller historien om Stavanger, fra byen ble grunnlagt og fram til i dag. Du kan lese om Bjellands hermetikk og Malden på Torget, Drollehåla og Pølsesvingen, om Bethel og Bethania, om Trebonius, Travaljen og Thorsemarkå – og mye mer. En flott julegave til alle!

Boka selges på lagskontoret. Pris til medlemmer er kr. 525,-. (ordinær pris kr. 595,-).

Årbokarbeiderens ABC

Årlig blir det gitt ut over 300 lokalhistoriske årbøker i Norge. Arbeidet preges i stor grad av frivillighet og dugnadsinnsats. Dette gjelder hele prosessen fra artikkelforfatter og redaksjon til salg og utsendelse av boka. Kun selve de trykkes tekniske tjenester er helt nødvendige å få utført av fagfolk. Landslaget for lokalhistorie (LLH) har nylig utgitt boka «Årbokarbeiderens ABC», skrevet av Kjell Haugland. Han har 30 års erfaring

med årbokarbeid og har stor kunnskap og mange tips å dele. Det er først og fremst de mange sider ved det redaksjonelle arbeidet han konsenterer seg om, men han berører også emner som hvilke ting en forfatter bør være oppmerksom på ved artikkelskriving. Håndboka er på snau 90 sider og er holdt i et lettfattelig språk. De ulike prosesser omkring korrektur, datahåndtering, utforming og trykking er greit forklart for den som ikke har vært borti dette arbeidet tidligere. Også framfinning og bruk av illustrasjoner er gitt et eget kapittel i boka. Håndboka er også godt illustrert med eksempler fra de ulike årbøker som er utgitt. Boka egner seg ikke bare for nybegynnere i «faget», men har verdifulle tips også til den mer erfarne redaksjon. Boka blir i disse dager sendt gratis til alle medlemslag av Landslaget. Flere eksemplarer kan bestilles derfra. Det samme gjelder for de lag som ikke er medlem av LLH.

Prisen er kr. 120,- + porto for medlemslag og kr. 170,- for andre.

Tysvær band 10 «Slik levde dei 1920–1970»

Ein ny kultursoge for Tysvær kommune forelegg. Band 10 er den tiendei bygdeseriane fra kommunen. Sju av bygdebøkene er gards- og ættesoge, og tre fortel saga om korleis livet var og korleis bygdene utvikla seg gjennom tidene. Denne boka tar føre seg tiden 1920-1970 i kommunen.

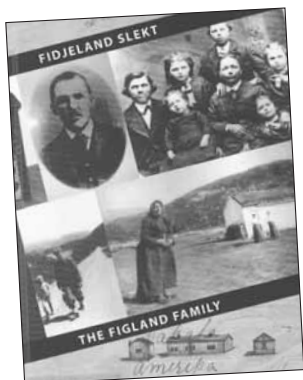
Forfattar er Svein Ivar Langhelle. Boka selges på lagskontoret – pris: kr. 398,- «Slik levde dei»-serien – Tysvær 8,9 og 10 selges samla for kr. 700,-.

Time Gard og ætt – band III

Band III er det fjerde av i alt 6 band. Band 1,2, og 4 er utgitt tidlegare. Dette bandet omhandlar gardane: Skrudland, Øvra Time, Nera Time, Norheim, Serigstad, Holen, Vestly, Lye. Åsen, Salen, Høyland, Brekka og Hadland.

Forfattare er Birger Lindanger og Jørg Eirik Waula. Selges på lagskontoret for kr. 450,-.

Ny slektsbok – Fidjelandsslekten

Slektsboka omhandler etterkommere til Salve Larsen Fidjeland 1793-1848 og Inger Larsdatter Lyse 1799-1872. Flere fra denne slekten emigrerte til USA, og boka har derfor både norsk og engelsk tekst. I Amerika har slekten fått navnet «The Figland Family».

Boka inneholder mange bilder og en del brever.

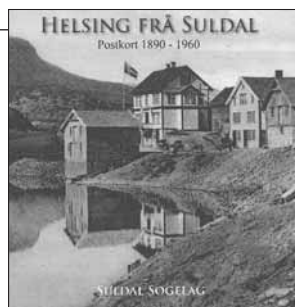
Forfatter er Tone Tjensvold Barstad.

Selges på lagskontoret for kr. 350,-

HELSING FRÅ SULDAL Postkort 1890–1960

Suldal sogelag står for utgivelsen av denne flotte boka med gamle postkort fra Suldal. Bildene som er gjengitt i boka finnes både i farger og sort/hvitt. Redaktør er Rune Roalkvam.

Boka selges på lagskontoret, pris: kr. 298,-.

VINDETREET 2008

Vindetreet for 2008 vil være i salg i løpet av desember måned på lagskontoret.

Pris kr. 100,-.

Madla historielag sin årbok

vil være i salg på lagskontoret i løpet av desember måned.

Pris: kr. 200

«På gjensyn»

– Dokumentarberetninger om sovjetiske krigsfanger.

I denne boka forteller et 30-talls tidligere «russerfanger» om hvordan de ble tatt til fange på Østfronten, om grufulle opplevelser i leirer i Polen og Tyskland, om oppholdet som slaver i Norge og om hva som skjedde da de vendte hjem til Stalin sommeren 1945 og ble stemplet som «svikere».

«På gjensyn» inneholder mange sterke, rørende og detaljerte skildringer av hvordan det var å være nazistenes «Udermensch»-fanger fra Lista i sør til Kirkenes i nord.

Forfatter er Magne Haugland. Utgitt på Commentum Forlag.

Selges på lagskontoret, pris kr. 449,-.

«Gaffelbiter biter ikke»

Dette er historien om Kåre Rostøl og Hans kamerat John Aksel Granberg som måtte gå i dekning under krigen. De drev begge med illegal virksomhet. I desember 1944 ble motstandsgruppen sprengt.

Tittelen på boka er en av de særmeldingene som ble brukt i radioen. Dette var beskjeden til motstandsgruppen i Sirdal at de kunne vente flydropp med proviant og våpen fra England samme natt.

Forfatter er Jack Rostøl. Utgitt på Commentum forlag. Selges på lagskontoret. Pris kr. 298,-.

TILBUD TIL MEDLEMMER I LOKALLAG SOM ER TIL- KNYTTET ROGALAND HISTORIE- OG ÆTTESOGELAG.

NYHET!

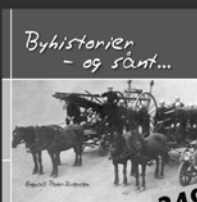

349,-

349,-

Mirakelbrødre og
klosterjomfruer

349,-

Byhistorier
- og sånt

Engwall Pahr-Iversen:

Mirakelbrødre og
klosterjomfruer

349,-

Byhistorier – og sånt...

349,-

Stavangerhistorier

349,-

Alle tre for kun kr. 800,-

"Stavangerhistorier" utgjør den tredje boken i Engwall Pahr-Iversens serie med fortellinger fra Stavangers nære og fjernere fortid.

298,-

Ei me alt

NYHET!

298,- 260,-

Christian Sjøthun
forteller

298,- 49,-

Sandnes – industri
og handel, bind 2

298,- 149,-

Sandnes i krig

NYHET!

298,- 260,-

Stavanger Støberi
& Dok

Bøkene kan
kjøpes hos:

**Rogaland
Historie og
ættesogelag
Bergelandsg. 30
4012 Stavanger**

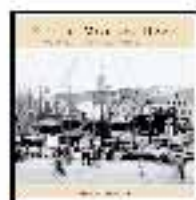
COMMENTUM FORLAG AS

Gamleveien 87 - 4315 SANDNES
Tlf. 51961250 Fax 51961251
www.commentum.no

SPESIALTILBUD

IKUJ FOR HED LEHNER I LOKALOG TILGIYTTET ROGLAND HISTORIE- OG ÆTTESØ ELAG

KAMPANJE:

*Kraft med og haak. Signal Bergesen
- som fanns ligger av 1905-generasjonen*
Helge Ole Bergesen
Veil. pris: kr. 348,-
RNL-ens utlånpris er: kr. 218,-

*Alexander L. Kjellevad
- et stekt med hele kroppen*
Gunner A. Sludberg
Veil. pris: kr. 295,-
RNL-ens utlånpris er: kr. 198,-

Et på kjøkkenet i Rogaland
Merit Størseth (red.)
Veil. pris: kr. 375,-
RNL-ens utlånpris er: kr. 278,-

*Fjordepartene
- Buteletter, ferjer og turistletter
i Rogaland 1955-2005*
Jone Læugeland
Veil. pris: kr. 395,-
RNL-ens utlånpris er: kr. 278,-

*En rotte på sprang
- ikk' hille te Høy*
Ruth Anne Nøen (red.)
Veil. pris: kr. 249,-
RNL-ens utlånpris er: kr. 171,-

*Den lengste historia
- Rogaland 10 000 f.Kr. - 1350 e. Kr.*
Tor Obrested
Veil. pris: kr. 395,-
RNL-ens utlånpris er: kr. 278,-

På dypt vann - Fiserdykkere i Nordsjøen
Else H. Tunngland
Veil. pris: kr. 395,-
RNL-ens utlånpris er: kr. 278,-

NYE BØKER:

nye hamnen i jernaltem
Gunner A. Sludberg
Veil. pris: kr. 348,-
RNL-ens utlånpris er: kr. 249,-

Fotograf fra Rysyake 1880-1940
Morten Heiselberg og Ole Sanderå
Veil. pris: kr. 395,-
RNL-ens utlånpris er: kr. 297,-

Bøkene kan kjøpes ved henvende lse. til Rogaland Historie- og Ættesøgelag i Bergelandsgt 30.

Wigestrand

www.wigestrand.no

B-BLAD

Returadresse:

ROGALAND HISTORIE- OG
ÆTTESOGELAG

Bergelandsgt. 30, 4012 Stavanger
Tlf. 51 89 56 36

Gårdshistorie er spennende!

Lag en gårdshistorie i *Embla Familie og Slegt*

Lag egne setninger i bok utskriften for hvert steds navn

Egne preposisjoner og fraser for hvert enkelt stedsledd

Brøk en stedsnavns mal

Sett inn mange bilder av gården

Gården kan ha flere forskjellige navn

Seks forskjellige stedsnavns deler

Skriv historien til gården

Programmet viser automatisk alle personer og familier som har hatt noe med gården eller stedet å gjøre. Hvem som er født der, har flyttet til stedet, har hatt skifte på gården, har giftet seg der osv.

Kun kr. 890,-

Stedsnavn	Stedsnavnsdel	Stedsnavnsdel	Stedsnavnsdel	Stedsnavnsdel	Stedsnavnsdel
1001	1001	1001	1001	1001	1001
1002	1002	1002	1002	1002	1002
1003	1003	1003	1003	1003	1003
1004	1004	1004	1004	1004	1004
1005	1005	1005	1005	1005	1005
1006	1006	1006	1006	1006	1006
1007	1007	1007	1007	1007	1007
1008	1008	1008	1008	1008	1008
1009	1009	1009	1009	1009	1009
1010	1010	1010	1010	1010	1010
1011	1011	1011	1011	1011	1011
1012	1012	1012	1012	1012	1012
1013	1013	1013	1013	1013	1013
1014	1014	1014	1014	1014	1014
1015	1015	1015	1015	1015	1015
1016	1016	1016	1016	1016	1016
1017	1017	1017	1017	1017	1017
1018	1018	1018	1018	1018	1018
1019	1019	1019	1019	1019	1019
1020	1020	1020	1020	1020	1020

Besøk oss på Internett - www.embla.no

Embla Familie og Slegt er et fullnorsk slektsprogram, gøy, spennende og er meget enkelt å bruke!